

Aki-Matilda Høegh-Dams tale ved Folketingets åbningsdebat

Taler

Aki-Matilda Høegh-Dam
Folketingsmedlem for Siumut
i Grønland

Dato

6. oktober 2022

Sted

Folketingssalen

Danmarks kolonihistorie – og en ubehagelig lang pause. Det var sådan, jeg startede min første åbningstale her sent på aftenen for lige præcis 3 år siden. Det var anderledes, og som I som folketingsmedlemmer ved, er det ellers kutyme, at man ikke stiller særlig kritiske spørgsmål til dem, som holder deres første tale, men allerede mens jeg var i gang med at skrive min tale, kunne jeg dengang godt regne ud, at det ikke ville blive tilfældet for mig. Og det var ikke tilfældet. Det nye og yngste folketingsmedlem. Ja, jeg ramte en nerve, men jeg var dog parat, da jeg ikke var kommet her blot for at få venner, nej, jeg er valgt ind her på vegne af mit folk, for at dele vores historie, for at opnå resultater for mit folk, kalaallit. Jeg var træt af folketingsvalg efter folketingsvalg at høre på de gentagne samme valgløfter, som aldrig blev indfriet for vort land. Ingen lytter jo eller rettere sagt: Ingen lyttede. Datid.

Statsministeren undskyldte, regeringen startede en lønudligning i forbindelse med diskrimination af kalaallit, grønlandere, inuit-ansatte, og vi blev som noget helt nyt hørt. I sin foreløbig sidste åbningstale sagde statsministeren åbent som noget helt nyt, at Danmark har været en kolonimagt. Hvad skete der lige der, hvorfor blev det udtrykt direkte, hvorfor er det noget nyt? Det lyder jo lidt ironisk, tænker man måske, skal vi da ikke begynde at se fremad, hvorfor skal vi nævne noget fra fortiden? Det er jo, fordi alle os i den her nutid, den nutid, vi har i dag, lige i det her sekund, står her direkte på grund af kolonitiden og vores indre og ydre kamp. Så har man hørt, at ifølge Wikipedia og et dansk leksikon fra skoletiden siges det, at kolonitiden sluttede i 1953 med den nye grundlov. Tjah, en grundlov, som Grønland ikke kunne stemme om i en tid, hvor vi alle modsat andre tidligere kolonier i verden ikke havde noget at sige, om vi gerne ville ud eller indlemmes i kongeriget; vi og andre lande blev ført bag lyset. Okay, så siger vi det.

Så spørger jeg så: Hvad skete der så bagefter? Var kolonitiden slut? Nej, kolonitiden var nemlig det mest ødelæggende for vores samfund i tiden efter grundlovsafstemningen. Jeg kan endda vise det med tal, kolde fakta. I 1960 var der i hele året ikke et eneste selvmord i Grønland, og sådan var det op igennem hele 1900-tallet. Selvmord var yderst sjældent, og nogle år var det faktisk danske dødsfald i Grønland, som fik raten til at stige. Sådan var det også med de canadiske inuit, hvor resten af Canada havde en højere selvmordsrate. Sådan var det i 1900-tallet, helt op til den periode, som Danmark kaldte de glade 60'ere. Under de såkaldt glade 60'ere fik man banet vejen til verdens højeste selvmordsrate – en rate, som ikke eksisterede.

Hvad var det, der skete? Hvad skete der dér i 60'erne? Danmark skete. Danmark eksperimenterede, Danmark diskriminerede, Danmark steriliserede, Danmark tvangslukkede, Danmark tvangsfjernede, Danmark byggede ved at ødelægge kulturen, familien, identiteten, samfundet. Halvdelen skulle nemlig med spiralskandalen ikke få børn. De få, som fik børn af danske indvandrere, skulle ved lov ikke have noget som helst med barnet at gøre. De skulle ikke kunne arve, de skulle være fattige, fordi moren skulle med lovgivningen have en lavere løn og måtte ikke tage hjem til sin families bosted, da Danmark tvangslukkede hendes hjemby. Og de ugeringer, som skete for befolkningen, skulle gå ustraffet hen, fordi Danmark bestemte, at straffeloven ikke skal gælde i Grønland – et eksperiment, som stadig gælder i dag.

Så man kan prøve at sige, at 60'erne er lang tid siden i dag, ja, men hvad med de faldne atomvåben i nord, ulovlige fangetransporter hemmeligholdt af Danmark, hvad med den stadige racistiske diskrimination mod os i forbindelse med løn fra staten? Men vi er bedre i dag, end vi var i går, og vi er bedre nu end ved de forrige valgperioder. Det kan vi mærke i Kalaallit Nunaat, Grønland. Tiden er ændret, statsministeren er i hvert fald anderledes end den forrige, og det kan vi mærke i omverdenen som folkevalgte, som almindelige mennesker. Ændringer giver også en intern brydningstid, ændringerne af de gamle styreformere og af kolonitiden skal kunne mærkes.

Det rammer alle, især dem, som stiller spørgsmål, og her kan jeg nævne en grønlandsk mand ved navn Markus – på grønlandsk, Makkorsi. Han er uddannet præst, som ved vores nationaldag vil bringe vores kultur ind i stedet for at holde den ude, ved at bringe den grønlandske trommesang ind i kirken.

Han sagde jo, der skal være plads til alle – også plads til os i kirken. Det førte til en fyringssag for personen baseret på et levn fra kolonitiden, hvor trommerne jo engang var forbudt. Jeg kan også nævne Karina, som under sin gymnasietid pludselig blev smidt ud på baggrund af et brev af tre danske gymnasielærere i Grønland, uden advarsel, uden samtale. De kunne ikke lide, at hun svarer tilbage, men de vidste ikke, at hun også ville gøre det her. Hun læste samtlige love, skrev til vores ministre om, at bortvisningen var ulovlig, og inden længe fik hun svaret: Kom venligst tilbage. I dag har hun en jurauddannelse.

Jeg kan også til sidst nævne Elvira, som kommer fra Østgrønland, og som skulle rejse 1.000 km væk blot for at få sig sin grunduddannelse. Ikke nok med de forskellige sprogbarrierer, hun oplever under sin uddannelse, de omtalte udefrakommende håndværkere, som havde gjort nogle ting mod grønlandske kvinder, kom også. Men alligevel står hun i dag som en stolt mor og er nu undervejs på sit sidste år for at få sin jurauddannelse. Disse eksempler er vores interne brydningstid – Elvira Kûitse, Karina Zeeb og Makkorsi E. Olsen er alle uddannet i vort land, vores universitet, og de er frontløbere for, hvordan vores samfund er blevet, det nye Grønland. Det er også dem, som stiller op til Folketinget for partiet Siumut.

Vi skal nok klare os, men jeg mener, at samarbejdet selvfølgelig stadig kan forbedres, blive mere lige, og jeg er forhåbningsfuld for, at det kan blive en realitet for begge lande. Regeringen, statsministeren, fru Mette Frederiksen, giver os håb, og det håb agter vi at efterleve, også efter valget. Det er mig en ære at stille op sammen med det stolte og viljestærke folk fra Kalaallit Nunaat, og får to af os den ære at blive valgt ind efter den 1. november, vil vi kæmpe for, at kalaallits/inuits stemme atter bliver hørt. Mange tak for samarbejdet i de sidste 3 år – godt valg. Qujavunga – qinersilluarisi. Nunarput inuiaqatigullu sapinngillat.

Kilde

ft.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Debattale, Folketingstale, Folketingsvalg

Relateret

Aki-Matilda Høegh-Dams tale ved udvidet partilederdebat
5. april 2022

Aaja Chemnitz Larsens tale ved udvidet partilederdebat
5. april 2022

Alex Vanopslaghs tale ved Folketingets åbningsdebat
6. oktober 2022

Edmund Joensens tale ved Folketingets åbningsdebat
6. oktober 2022

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/aki-matilda-hoegh-dams-tale-ved-folketingets-aabningsdebat-2022>